

8. Осипов А. Ф. Основные принципы проектирования динамически трансформирующихся технологических систем / А. Ф. Осипов // Прикладна геометрія та інженерна графіка: міжвідомчий наук.-техн. збір. – К. : КДТУБА, 2000. – Вип. 67. – С. 162–165.
9. Осипов О. Ф. Реконструкция промышленных предприятий. Основные особенности и эффективность зведения монолитных конструкций / О. Ф. Осипов // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. – К. : КДТУБА, 2001. – Вип. 9. – С. 143–150.
10. Осипов О. Ф. Проектирование монтажно-демонтажных процессов. Формування і оцінка рішень / О. Ф. Осипов, О. В. Гречишкіна // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах реформування ринкових відносин: зб. наук. праць. – К. : КДТУБА, 2001. – Вип. 9. – С. 51–55.
11. Осипов О. Ф. Концепция и принципы проектирования мониторинга строительных процессов и производства / О. Ф. Осипов, В. К. Черненко // Шляхи підвищення ефективності будівництва в умовах реформування ринкових відносин: зб. наук. праць. – К. : КДТУБА, 2002. – Вип. 10. – С. 117–124.
12. Осипов О. Ф. Оцінка параметрів фронту робіт при зведенні монолітних конструкцій в умовах реконструкції / О. Ф. Осипов // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. – К. : КДТУБА, 2002. – Вип. 12. – С. 92–101.
13. Осипов О. Ф. Методика оцінки чинників впливу на параметри технологічних процесів при влаштуванні фундаментів з поруч існуючими будинками / О. Ф. Осипов, І. Т. Гладун // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. – К. : КНУБА, 2004. – Вип. 19. – С. 179–185.
14. Осипов О. Ф. Науково-методологічні основи проектування технології зведення монолітних конструкцій і споруд / О. Ф. Осипов // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. – К. : КНУБА, 2005. – Вип. 21. – С. 237–244.
15. Осипов О. Ф. Загальна концепція та основні закономірності розвитку складних виробничих систем в будівництві / О. Ф. Осипов // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. зб. – К. : КНУБА, 2005. – Вип. 22. – С. 219–230.
16. Осипов А. Ф. Основные положения методологии формализации факторов, влияющих на технологию реконструкции / А. Ф. Осипов // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збір. – К.: КНУБА, 2013. – Вип. 49. – С. 348–355.
17. Осипов А. Ф. Параметризация строительно-технологических характеристик объектов реконструкции / А. Ф. Осипов // Містобудування та територіальне планування: наук.-техн. збір. – К. : КНУБА, 2013. – Вип. 50. – С. 462–477.
18. Сухарев А. Г. Курс методов оптимизации / А. Г. Сухарев, А. В. Тимохов, В. В. Федоров. – М. : Наука, 1986. – 328 с.

Анотація

У статті викладені методика, основні принципи та рівні технологічного прогнозування параметрів технології реконструкції об'єктів промислового та цивільного призначення.

Ключові слова. Прогнозування, методика, технологічні параметри, реконструкція.

Annotation

The article describes the technique, basic principles and levels of technological forecasting technology parameters reconstruction of industrial and civil purposes.

Keywords. Forecasting methodology, process parameters, reconstruction.

УДК 811.111'276:62

доцент Паніна О.В.,

Київський національний університет будівництва і архітектури

**ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПЕРЕКЛАДУ
НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ТЕКСТІВ**
(на матеріалі англійської мови)

Розглядаються деякі особливості перекладу науково-технічних повідомлень, які пов'язані з характерними рисами наукового стилю. Розглядаються питання щодо визначення перекладу, видів перекладу та вимог до науково-технічного перекладу.

З огляду на лексико-семантичні характеристики наукового стилю здається, що переклад науково-технічних текстів не викликає особливих труднощів, перш за все тому, що головними стильовими рисами таких текстів є однозначність вираження думки, змістовність і відсутність образності та емоційної забарвленості, які притаманні, наприклад, художнім текстам. З цього випливає, що при перекладі наукового або технічного тексту потрібно, передусім, добре розуміти певну галузь і предмет, який досліджується чи про який повідомляється, для того щоб чітко зрозуміти і передати головну думку повідомлення. Характерною ознакою науково-технічної літератури є також її насиченість спеціальною термінологією, яка не тільки не ускладнює переклад, а, навпаки, допомагає фахівцю в роботі над текстом. Тому важливим є досконале знання галузевої термінології та особливостей її вживання. Тут не може бути помилки в тлумаченні ані вузькоспеціального або загальнонаукового терміна, ані загальноповсякденного слова, яке може використовуватися у специфічному термінологічному значенні. Крім того, для правильного перекладу змісту оригіналу потрібно добре знати фахову термінологію рідною мовою, а також літературну рідну мову.

Отже, головне завдання перекладу спеціальних текстів – це його інформаційна точність. При цьому бажано, щоб за формою переклад був за можливістю якомога ближче до форми оригіналу. Якщо форма перекладу відрізняється від форми оригіналу, це обумовлюється особливостями мови перекладу, вимогами її стилю.

Різні автори пропонують свої визначення поняття перекладу. Найбільш емним і водночас стислим представляється такий: переклад – це відтворення оригіналу засобами іншої мови із збереженням єдності змісту і форми. Єдність змісту і форми на основі мови перекладу забезпечує його цілісність. Найбільш

точним переклад може бути тоді, коли його зміст є тотожним інформації оригіналу.

Існує чимало видів перекладу, серед яких насамперед треба назвати такі, як адекватний, дослівний, буквальний, вільний, описовий, переклад-калька тощо.

Адекватний переклад – це єдиний вид перекладу, який забезпечує єдність змісту і форми оригіналу, тобто його цілісність і найбільшу автентичність. Наприклад: *The scientific and technological progress has enriched the vocabulary with a great deal of new words, new meanings and new word combinations.* - Науково-технічний прогрес збагатив словниковий запас великою кількістю нових слів, нових значень і словосполучень.

Дослівний переклад сприяє збереженню структури речення оригіналу без зміни його конструкції і без суттєвої зміни порядку слів. Наприклад: *Who today does not know such words as “computer”, “laser”, “chip”, “upload”, “download”?* – Хто сьогодні не знає таких слів, як «комп`ютер», «лазер», «чип», «скачувати (напр., інформацію з Інтернету)», «закачувати або завантажувати (напр., інформацію в Інтернет)?»

Нерідко непросто відрізнити адекватний вид перекладу від дослівного. Наприклад: *No wonder that so many people in various countries spare no efforts to acquire English for communication.* – 1. Не дивно, що так багато людей в різних країнах докладають зусиль для вивчення розмовної англійської мови. (Адекватний) 2. Не дивно, що так багато людей в різних країнах не шкодують зусиль, щоб вивчити англійську мову для спілкування. (Дослівний)

Переклад самого нижчого рівня, який не є достатнім для передачі змісту оригіналу, це буквальний переклад. Яскравим прикладом буквального перекладу є переклад за допомогою комп`ютерних перекладацьких програм, які здійснюють підстановку словникових відповідників. Під час такого перекладу нерідко виникають грубі помилки, включаючи підміну значень слова (напр., при перекладі багатозначного слова, яке має, окрім інших, термінологічне значення, використовується непридатне для даного випадку значення), а також викривляється структура речення (граматична конструкція), що також нерідко призводить до руйнування цілісності форми речення. Проте, слід відзначити, що за останні роки якісний рівень перекладацьких програм значно покращився, що свідчить про можливість їх подальшого вдосконалення.

Дуже цікавим сегментом для вивчення у сучасній лінгвістиці є, так звана, безперекладна передача слів. Масив іноземної (передусім англійської) лексики, яка не перекладається, а запозичується і адаптується через транскрипцію або транслітерацію, постійно розширювалася в українській мові; і ця тенденція набирає обертів. Вже давно в українську мову проникли і закріпилися такі

англомовні поняття та реалії, як напр., speaker (спікер), impeachment (імпічмент), lobby (лобі), design (дизайн, проєкт), acoustics (акустика), cylinder (циліндр), aggregate (агрегат, *але те тільки*) тощо. Запозичення з'являються для того, щоб уникнути описового перекладу (який частенько є достатньо довгим і громіздким), коли в мові перекладу відсутня еквівалентна або варіантна відповідність англійському слову. У практичній площині описовий переклад не є перекладом, а скоріше – широким тлумаченням значення слова.

Що стосується запозичень, які не потребують перекладу, то сьогодні найбільшу їх кількість генерують так звані високі технології або Hi-Tech, насамперед інформаційні технології (ІТ), і це пов'язано з їх бурхливим розвитком за останні десятиріччя. Наприклад, computer, monitor, video, audio, discrete, screening, web site, network, lap top/notebook, mobile, interface, Hi-Fi (high fidelity), Wi-Fi (wireless fidelity), www (world wide web); пізніше: touch screen, smart phone, gadget, widget, web-widget, desktop widget і т.д. Цей ряд можна нескінченно продовжувати. Надані слова – це випадки безеквівалентної лексики. Безеквівалентна лексика – це слова і словосполучення, які не мають ані повних, ані часткових відповідностей у словнику іншої мови (мови перекладу).

При перекладі безеквівалентної лексики часто відбувається перебудова синтаксичної структури речення, лексична заміна з повною зміною значення вихідного слова. У такому випадку мова йде про лексико-граматичні перекладацькі трансформації.

Переклад в цілому не повинен бути ні буквальною підрядником, ні вільним переказом оригіналу, хоча елементи обох присутні обов'язково. Якщо буквальний переклад якійсь фрази добре передає її зміст і добре звучить українською, то немає підстав змінювати його; і навпаки – можна (і повинно) переказати зміст своїми словами (вільний або описовий переклад), якщо інакше це ніяк не можливо з точки зору мови перекладу.

Важливо лише не допускати втрати суттєвої інформації або, навпаки, привносити від себе те, чого немає в тексті (або хоча б у досить явному підтексті) оригіналу.

Нехибність наукового перекладу визначається тим, наскільки добре перекладач знає мову оригіналу і предмет викладу. Але правильний зміст повинен бути переданий ясно і дохідливо.

Від перекладу науково - технічного тексту вимагається повна і найбільш точна передача змісту оригінального тексту. Буває так, що не одразу можна зрозуміти граматичні відносини між словами, тому речення уявляється неоднозначним. У таких випадках треба прояснити для себе: про що йде мова в